

KLIMATDIALOGEN 2022

Minnesanteckningar

Plats och datum: Teams-möte, 20 april

Deltagarlista:

1	[REDACTED]	Lundbergs Fastigheter AB
2	[REDACTED]	Hysesbostäder
3	[REDACTED]	Fastighetsägarna
4	[REDACTED]	Tekniska verken
5	[REDACTED]	Akademiska Hus
6	[REDACTED]	ÖBKN
7	[REDACTED]	Wibrant Fastigheter
8	[REDACTED]	Profu
9	[REDACTED]	E.ON
10	[REDACTED]	Victoriahem
11	[REDACTED]	Lundbergs
12	[REDACTED]	Akademiska Hus
13	[REDACTED]	Tekniska verken
	[REDACTED]	Norrköpings kommun
14	[REDACTED]	Rikshem
15	[REDACTED]	E.ON
16	[REDACTED]	Mannerssons
17	[REDACTED]	Tekniska Verken
18	[REDACTED]	Tekniska Verken
19	[REDACTED]	Region Östergötland
20	[REDACTED]	Balder
21	[REDACTED]	E.ON
22	[REDACTED]	Hysesbostäder
23	[REDACTED]	Victoriahem
24	[REDACTED]	Victoriahem
25	[REDACTED]	E.ON
26	[REDACTED]	Eklöfs fastigheter

Välkomna, generell info och bakgrund

Helena Helgegren från ÖBKN hälsar alla välkomna.

Syftet med Klimatdialogen är att minska klimatpåverkan från uppvärmning genom att sprida goda exempel, kunskapshöjning, nätverkande och samarbete.

Tidigare har Klimatdialoger i Linköping och Norrköping förts parallellt, men görs nu för första gången gemensamt.

Presentationsrunda med Namn, Roll, Organisation och favorit-påskgodis.

Presentation- Biokol i regionen minskar våra utsläpp, Joakim Lind, E.ON.

Joakim presenterade vad biokol är och hur det har potential att minska våra utsläpp i regionen genom att verka som kolsänka. E.ON har uppskattat potentialen till 800 000 ton/biogen-CO2/år för anläggningarna i Norrköping och Örebro.

Presentation- Ansvarfördelning i miljöredovisning, Jenny Gode, Profu för Värmemarknad Sverige

Jenny presenterade olika metoder för ansvarsfördelning i miljöredovisning med fokus på utsläpp från förbränning av avfall. Det finns inget tydligt rätt eller fel men det finns en problematik med hur man räknar idag där energibolagen får ta större delen av utsläppen.

Workshop- Handlingsplan för minskade utsläpp. Vad behöver vi prioritera i Östergötland?

Diskussion i bikupor kring ett utkast till Handlingsplan som tidigare tagits fram inom ramen för Klimatdialogen Linköping. Varje bikupa fick arbeta med varsin del av handlingsplanen och komma med förslag på förbättringar och vilka delar som behöver prioriteras. Bikuporna fick också diskutera framgångsfaktorer för att minska utsläppen.

Framgångsfaktorer:

- Minska fastighetsägares energianvändning, fokusera på:
  - Byta ut gamla ventilationsaggregat
  - Smart styrning
  - Värmeåtervinn frånluft
  - Plocka bort badkar
  - Installera moderna värmeväxlare
  - Interndebitering för varmvattenanvändning
  - LCA-analyser som hjälper till att prioritera åtgärder

- Vi behöver bli bättre på att sortera avfall för att få bort plasten.
  - Bättre sortering både hos kunder och ute i avfallsanläggningarna. **Hjälp kunder genom nudging.**
  - **Informera medborgare och hyresgäster** mer om hur avfallet påverkar våra utsläpp från uppvärmning så att medvetenheten ökar. Få med sig de som vill göra rätt men kunskap saknas.
  - Börja använda handboken för minskat plastavfall som tagits fram (se länk [här](#))
  - Kravställa biobaserad/återvunnen plast i upphandlingar
  - Göra fysisk plats för källsorteringen och tydligare märkning
  - **Införa ekonomiska incitament för att källsortera bättre.** Ex. en plasttaxa som kostar mindre om man sorterar ut mer. Behöver då mer info om innehållet i avfallet.
  - Vill *ha en testbädd* för QR-kod på produkter som hjälper till att de hamnar rätt i källsorteringen, alt. ett pantsystem.
  - Kravställa tydligare i upphandling
  - Köpa in mindre plast
  - Mer information på produkterna man handlar
  - Samverka med varandra

- Börja använda CCS/CCU vid avfallsförbränning. (Infångning och lagring av koldioxid)

Ändringsförslag:

Se uppdaterad handlingsplan nedan. De övergripande diskussionerna har fångats upp i anteckningarna ovan och de ändringar som gjorts är:

- Kommunikationsåtgärder gäller både villaägare och flerbostadshus. Ändring har gjorts i 2.1
- Beräkningsverktyg för olika energiåtgärder kan också innehålla klimatpåverkan. Ändring har gjorts i 4.2.
- Kommentar i Miljöbyggnad Guld har tagits bort eftersom huvudproblematiken finns i befintliga fastigheter. Ändring har gjorts i 4.6.

Prioriterade punkter i handlingsplanen:

1.5 Kartlägga energianvändningen i de egna fastigheterna för att förstå slutanvändningen. Ex. hur stor andel ventilation eller varmvatten går till.

Ansvarig: Fastighetsägare

1.6 Succesivt digitalisera fastigheterna för att öka möjligheten att styra smart.

Ansvarig: Fastighetsägare

2.1. Informera hyresgäster och medborgare om konsekvenser av dålig källsortering, extra fokus på plast.

Ansvar:

Fastighetsägare ansvarar för att informera sina hyresgäster

Energibolag ansvarar för att informera medborgare. ev. tillsammans med kommuner

2.4. Införa ekonomiska incitament/kravställning för att källsortera bättre, både för hyresgäster och vid byggprojekt

Ansvar:

Fastighetsägare

Energibolag/Avfallsbolag

3.6. Plattform för informationsdelning om energi-data för Linköping resp. Norrköping

Ansvar:

Energibolag

3.7. Sätta gemensamma mål om utsorteringsgrad i avfall, samt minskad energianvändning för fastigheter i Linköping och Norrköping

Ansvar:

Energibolag, Fastighetsägare med stöttning av Energikontoret/ÖBKN

4.5. System för att larma om en leveranspunkt avviker från energianvändning

Ansvar:

Energibolag

Nästa gång:

Mitten på september, kallelse skickas ut innan sommaren.

Handlingsplan för Klimatdialogen Norrköping-Linköping

1. Minska energianvändning och effektoppar : BKN

	Åtgärd	Ansvar
1.1	Utred-Hur mycket måste effekten minska för att få önskat resultat utifrån CO2, kr och kW?	Energibolag mha fastighetsägare och experter
1.2	Bestämna fastigheter att fokusera på, gällande: Effektoppar Energianvändning	Fastighetsägare med stöd av Energibolag som har data över energi- och effekt.
1.3	Ta fram lista med prioriterade åtgärder som tar hänsyn till <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomi (minskar på dyr eller billig energi?), kort och lång sikt • Klimatpåverkan • Minskar effektbehovet • Mervärden som kan användas för argumentation (ex. inomhusklimat) • "Åtgärds paket" där en lönsam kompenserar för mindre lönsamma åtgärder	Energikontoret/ÖBKN med stöd av energibolagen och fastighetsägarna
1.4	System för överordnad styrning för små fastighetsägare så att det kan ske automatiskt	Energibolag
1.5	Kartlägga energianvändningen i de egna fastigheterna för att förstå slutanvändningen. Ex. hur stor andel ventilation eller varmvatten går till	Fastighetsägare
1.6	Succesivt digitalisera fastigheterna för att öka möjligheten att styra smart.	Fastighetsägare
1.7	Anordna och medverka på träffar med fokus på kunskapsdelning och ny teknik	Energikontoret/ÖBKN anordnar Fastighetsägare/ Energibolag deltar och sprider i sina organisationer
1.8	Sätta energi- och klimatmål uppdelat på nybygge och befintliga fastigheter	Fastighetsägare

2. Ändrat beteende hos slutanvändare och avfallsproducenter

	Åtgärd	Ansvar
2.1	Informera hyresgäster och medborgare om Energianvändning kopplat till varmvatten Konsekvenser av dålig källsortering, extra fokus på plast. Gärna genom nyckeltal för	Fastighetsägare ansvarar för att informera sina hyresgäster Energibolag ansvarar för att informera medborgare. Ev. tillsammans med kommuner
2.2	Införa egen avgift för energianvändning/varmvatten. Om inte värme så elanvändning	Fastighetsägare
2.3	Ta lärdom av genomförda beteendeprojekt i Sverige/Norden	Energikontoret sammanställer och tillgängliggör digitalt. Fastighetsägare tar aktivt del av informationen och sprider i sina organisationer.
2.4	Införa ekonomiska incitament/kravställning för att källsortera bättre, både för hyresgäster och vid byggprojekt	Fastighetsägare Energibolag/Avfallsbolag
2.5	Införa gröna hyresavtal med krav på källsortering och energianvändning	Fastighetsägare
2.6	Ha med energi och avfall som punkt vid möten/träffar med hyresgäster, samt standardinformation. Ex. vid inflytt och avtalsskrivning.	Fastighetsägare med sina hyresgäster Tekniska Verken med sina kunder

3. Samverkan

	Åtgärd	Ansvar
3.1	Skapa förutsättningar för <u>goda relationer</u> mellan fjärrvärmebolag och fastighetsägare. Ex medverka på träffar och luncher. Genomföra åtaganden efter överenskommelser.	Fastighetsägare Energibolag ÖBKN
3.2	Ta fram och följ upp gemensam handlingsplan för hantering av värmeförluster från kulvert	Energibolag Med stöd av Fastighetsägare
3.3	<i>Sprida kunskap</i> till små fastighetsägare och mindre energibolag	Energikontoret, med stöd av energibolag och fastighetsägare
3.4	Utse projektledare för att driva frågan i kommunen/regionen.	Energibolag
3.5	Möte med Linköpingsinitiativet och ÖBKN kring vilka frågor som drivs i vilket forum	ÖBKN med stöd av Energibolagen och Fastighetsägare
3.6	Plattform för informationsdelning om energi-data för Linköping resp. Norrköping	Energibolag
3.7	Sätta gemensamma mål om utsorteringsgrad i avfall, samt minskad energianvändning för fastigheter i Linköping och Norrköping	Energibolag, Fastighetsägare med stöttning av Energikontoret/ÖBKN
3.8	Kartlägga och uppdatera energiprojekt som görs och kommer genomföras i regionen, ex. nyhetsbrev-kartläggning.	Energikontoret

4. Att göra- Energibolag

	Åtgärd	Ansvarig
4.1	Dynamiska prismodeller så att det lönar sig att undvika effekttoppar.	Energibolag
4.2	Beräkningsverktyg efter aktuell taxa så att man enkelt kan beräkna kostnads- och klimatpåverkan från olika åtgärder	Energibolag
4.3	Avfallstaxor som gynnar ökad källsortering	Energibolag Kommuner
4.4	Förbättra egna system för eftersortering	Energibolag
4.5	System för att larma om en leveranspunkt avviker map energianvändning	Energibolag
4.6	Hur emissionsfaktorerna förändras om vi blir bättre på att sortera plasten/minska effekttopparna	Energibolag
4.7	Behöver mer detaljerad och uppdaterad information om <ul style="list-style-type: none"> • Fastighetsägarens avfallsstatistik, uppdelat i fraktioner per månad • Emissionsfaktorer (över året), samt hur man räknat fram dessa 	Energibolag Kommuner